

КОНЦЕПТУАЛЬНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

CONCEPTUAL CRIMINAL PROCEDURAL APPROACHES TO ENSURING THE RIGHT TO LIBERTY AND PERSONAL INVITING DURING DETENTION OF A PERSON IN A CRIMINAL PROCEEDING

Шумська Н.С., викладач кафедри кримінально-правових дисциплін

*Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0002-4108-4699*

У статті аргументовано, що забезпечення права на свободу та особисту недоторканність під час затримання особи в кримінальному процесі України визнано на міжнародному рівні у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, закріплено на національному рівні у Конституції України, ґрунтується на верховенстві права, законності, практиці Європейського суду з прав людини в частині дотримання підстав та процесуального порядку обмеження таких прав у вітчизняній кримінальній процесуальній практиці. Надано визначення затримання уповноваженою службовою особою як заходу забезпечення кримінального провадження, що здійснюється без ухвали слідчого судді працівником правоохоронного органу, наділеного спеціальними законодавчими повноваженнями, стосовно особи, обґрунтовано підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення на основі очевидних фактів та обставин, які безпосередньо сприймалися працівником правоохоронного органу під час вчинення (або замаху на вчинення) правопорушення або безпосередньо після цього. Це затримання виражається у проведенні процесуальної дії, пов'язаної з обмеженням свободи та особистої недоторканності особи з метою запобігання або припинення її протиправних дій, унеможливлення втечі та доставлення її до найближчого органу, в компетенцію якого входить перевірка зазначеної підозри шляхом проведення досудового розслідування. З'ясовано, що затримання особи як захід забезпечення кримінального провадження обмежує конституційне право на свободу та особисту недоторканність, однак є ефективним засобом для забезпечення виконання завдань досудового розслідування та кримінального провадження в цілому. Встановлено, що тимчасовим запобіжним заходом варто вважати лише затримання на підставі ухвали слідчого судді, оскільки механізм застосування передбачає оцінку ризиків неналежної процесуальної поведінки підозрюваного до початку розгляду клопотання про застосування «постійного» запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а затримання уповноваженою службовою особою – процесуальний інститут, який характеризується такими взаємодоповнюючими кримінальними процесуальними ознаками: є різновидом затримання без ухвали слідчого судді або суду; є самостійним заходом, що забезпечує кримінальне провадження.

Ключові слова: затримання особи, кримінальне провадження, кримінальне правопорушення, запобіжний захід, свобода, особиста недоторканність.

The article argues that ensuring the right to freedom and personal integrity during the detention of a person in the criminal process of Ukraine is recognized at the international level in the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, enshrined at the national level in the Constitution of Ukraine, is based on the rule of law, legality, practice of the European Court of Human Rights in terms of compliance with the grounds and procedural order for the restriction of such rights in domestic criminal procedural practice. The concept of detention by an authorized official is given as a measure to ensure criminal proceedings, which is applied without a decision of an investigating judge by an employee of a law enforcement agency, empowered by a special law, in relation to a person reasonably suspected of committing a criminal offense based on obvious facts and circumstances that were personally perceived by an employee of the law enforcement agency at the time of committing (attempted to commit) the offense or immediately after it, and is expressed in the implementation of a procedural action related to the restriction of the freedom and personal integrity of such a person with the aim of preventing or stopping his illegal actions, making it impossible to escape and delivering him to the nearest authority, whose competence includes checking the specified suspicion by conducting a pre-trial investigation. It was found that the detention of a person as a measure to ensure criminal proceedings limits the constitutional right to freedom and personal integrity, however, it is an effective means of ensuring the fulfillment of tasks of pre-trial investigation and criminal proceedings in general. It was established that only detention on the basis of the decision of the investigating judge should be considered a temporary preventive measure, since the application mechanism provides for an assessment of the risks of improper procedural behavior of the suspect before the start of consideration of the request for the application of a «permanent» preventive measure in the form of detention, and detention by an authorized official is a procedural the institute, which is characterized by the following complementary criminal procedural features: is a type of detention without decisions of an investigating judge or court; is an independent measure that ensures criminal proceedings.

Key words: detention of a person, criminal proceedings, criminal offense, preventive measure, freedom, personal integrity.

Актуальність теми. Відповідно до ст. 3 Конституції України «Людина, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. Кримінальна процесуальна діяльність має на меті швидке, повне та неупереджене розслідування, щоб кожен, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності відповідно до своєї вини [2]. Така діяльність тісно пов'язана із застосуванням примусових заходів, які обмежують права та свободи особи. Затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, уповноваженою службовою особою є одним із заходів, що, з одного боку, обмежує конституційне право на свободу та особисту недоторканність, а з іншого – є ефективним засобом для забезпечення виконання завдань досудового розслідування та кримінального провадження в цілому.

Перелік видів заходів забезпечення кримінального провадження (ЗЗКП), що міститься у ч. 2 ст. 131 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України, доводить, що законодавець включає до нього певні процесуальні засоби державно-владного примусу, пов'язані з обмеженням прав і свобод особи, у тому числі й право на свободу й недоторканність. У цьому переліку затримання особи відведене окреме місце, однак незважаючи на те, що кожному із видів ЗЗКП надані присвячена окрема глава (гл. 11–17 КПК України), нормативне врегулювання затримання особи здійснюється в межах однієї із нормативним врегулюванням (гл. 18 України). Більше того, у ч. 2 ст. 176 КПК України затримання особи, яке застосовується з підстав та в порядку КПК України визнається тимчасовим запобіжним заходом [2]. Затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення

є короткостроковим заходом у кримінальному провадженні, тому що відповідно до норм чинного кримінального процесуального законодавства затриманому повинно бути повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення не пізніше 24 годин з моменту його затримання. У протилежному випадку дана особа підлягає негайному звільненню (ч. 2, 3 ст. 278 КПК України) [2].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Окремі питання затримання особи як ЗЗКП у кримінальному процесі, гарантії її прав, свобод і законних інтересів розглядали такі вітчизняні вчені-процесуалісти: О. І. Білоусов, Є. В. Дояр, А. В. Захарко, Д. В. Лазарєва, Л. М. Лобойко, Є. І. Макаренко, Ю. М. Мирошніченко, М. Я. Никоенко, В. В. Рогальська, О. А. Солдатенко, В. В. Солдатський, С. М. Смоков, А. К. Чернова, О. В. Шульга та інші.

Серед науковців і практиків немає сумнівів у тому, що процедура затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення повинна регламентуватися кримінальним процесуальним законодавством. На сьогоднішній день чинний КПК України визначає підстави, умови та порядок затримання уповноваженою службовою особою, права затриманого та обов'язки суб'єктів процесуальної діяльності щодо їх забезпечення. Визначення процесуальної природи цього виду затримання передбачає розв'язання наукової проблеми щодо його сутності як кримінального процесуального інституту. Водночас, вирішення цього завдання ускладнюється через певні причини, серед яких можна виділити: полісемантичність терміна «затримання» в законодавстві, процесуальній науці та правозастосовній практиці; неоднозначність законодавчих приписів, які розкривають процесуальну сутність затримання за підозрою у вчиненні злочину; відсутність єдності думок науковців з цього питання. За таких умов існує потреба в комплексному дослідженні сутнісних характеристик затримання уповноваженою службовою особою [3, с. 219-220].

Виклад основного матеріалу. Із запровадженням в Україні 24 лютого 2022 р. воєнного стану у зв'язку із військовою агресією російської федерації було внесено низку суттєвих змін у чималу кількість розділів КПК України. Дослідження інституту запобіжних заходів, зокрема, тимчасових запобіжних заходів, як-от: затримання уповноваженою службовою особою відповідно до ст. 208 КПК України, має виняткове значення для кримінального процесуального законодавства. Розкриття сутності процесуального порядку затримання є складним та суперечливим, оскільки розглядуваний інститут зазнав деяких змін в умовах воєнного стану, які стали предметом теоретичної дискусії [4, с. 354-355].

У загальному, фахівці у галузі процесуального права розглядають затримання особи як тимчасовий запобіжний захід. Цей захід застосовується з метою запобігання протиправним діям та для встановлення причетності затриманого до вчиненого кримінального правопорушення або для забезпечення його участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, відповідно до підстав та порядку, визначених КПК України [2]. Цей захід є найбільш дієвим та ефективним тимчасовим запобіжним заходом, оскільки він створює умови для проведення належного досудового розслідування. Це пояснюється тим, що особа, яка, ймовірно, вчинила кримінальне правопорушення, під загрозою кримінальної відповідальності може прийняти помилкове рішення переховуватися від правоохоронних органів, часто не усвідомлюючи негативні наслідки своїх дій. Можна стверджувати про те, що у ст. 209 КПК України чітко визначено момент, з якого даний запобіжний захід набуває чинності, зокрема: «...Особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою

особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою» [2]. Для всіх видів затримання, передбачених чинним КПК України, момент затримання особи є однаковим. Це слід враховувати кожному практичному працівнику під час проведення затримання.

Одним із недоліків досліджень зазначеної проблематики є прагнення деяких науковців жорстко «прив'язати» сутність затримання уповноваженою службовою особою до приписів кримінального процесуального закону. Водночас, на наше переконання, основні сутнісні риси будь-якого правового явища не можуть визначатися виключно на основі законодавчих норм. Навпаки, виходячи із сутності правового явища, повинно формуватися його нормативне вираження. Таким чином, законодавча регламентація затримання уповноваженою службовою особою не може розглядатися як безапеляційна основа для визначення його сутності. Важливим у цьому аспекті є теоретичне осмислення змістовного наповнення зазначеного інституту, яке відображає головне, основне, визначальне в його предметі [5, с. 115-116].

Відразу звернемо увагу на примус у кримінальному процесі. Так, будь-яке затримання є примусовим заходом з боку органів влади, що передбачає обмеження особистої свободи громадян. У деяких випадках затримання може супроводжуватися застосуванням фізичної сили та особистим обшуком [6, с. 149-150]. Примус є складовою частиною механізму кримінального процесуального регулювання, за допомогою якого держава прагне реалізувати вимоги закону в ситуаціях, коли особа, що зобов'язана, не може або неналежно виконує свої процесуальні обов'язки. Це є прямою реакцією на правопорушення, відмову від виконання обов'язків або їх неналежне виконання, а також заходом, що застосовується для безумовного вирішення завдань, задля яких встановлюються ці обов'язки [7, с. 103-104].

Як відзначає Л. М. Лобойко, примус у кримінальному процесі є специфічним видом державного примусу; психічний, фізичний або матеріальний вплив, що здійснюється компетентними органами та посадовими особами держави у формі спеціальних актів і в межах правових норм, з метою підпорядкування волі та поведінки особистості інтересам, закріпленим у законі, суспільства та держави [8, с. 234-235]. За допомогою державного примусу усуваються порушення прав і свобод людини і громадянина, а суспільні відносини приводяться в нормальний стан. Механізм державного примусу є своєрідним каталізатором, до якого звертаються у випадку загрози здійсненню нормальної діяльності окремої особи, суспільства або держави. Так, затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, можна представити як реакцію держави на неправомірну поведінку суб'єкта суспільно небезпечного діяння. Слід зауважити, що затримання в рамках кримінального провадження є найбільш важливою процесуальною дією, тому що в більшості випадках вона означає появу підозрюваного та, власне, суб'єкта кримінального правопорушення. Керуючись механізмом державного примусу, елементом якого є затримання особи, уповноважена службова особа, діючи в рамках закону і дотримуючись кримінальної процесуальної процедури, реалізує завдання кримінального процесу, які полягають в захисті особи, суспільства і держави від протиправних посягань тощо.

Віднесення затримання особи до елементів інституту ЗЗКП визначає його як спосіб забезпечення нормального перебігу кримінального провадження, об'єктивного з'ясування всіх обставин кримінального правопорушення тощо. Обмеження прав і свобод людини, примусовий вплив на затриману особу виступають супровідними ознаками затримання, виходячи із його правової природи, однак не є центральними або цільовими. З об'єктивної точки зору, затримання злочинця може проявлятися

в обмеженні свободи пересування, а також у фізичному та психічному впливі на нього, що враховує місце, час і обставини затримання. Затримання повинно здійснюватися в найкоротший термін, необхідний для фізичного захоплення особи та її доставки до органів поліції. За своїм призначенням дії, пов'язані із затриманням особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, ближчі до правостановлюючих санкцій, ніж до штрафних, оскільки застосовуються не для того, щоб покарати, а щоб забезпечити подальший хід досудового розслідування [9, с. 157-158].

Затримання є самостійним заходом забезпечення кримінального провадження, спрямованим на створення умов для здійснення швидкого і безперешкодного досудового розслідування, в рамках якого реалізуються ключові завдання кримінального процесу. Його слід розглядати і як форму оперативного реагування на протиправне діяння з боку суб'єкта кримінального правопорушення. Уповноважена службова особа, припиняючи злочинні прояви, перш за все, виконує службові обов'язки, однак в подальшому таке затримання створює умови для результативного розслідування, особливо на початковому етапі. Затримання, здійснене уповноваженою службовою особою, може бути розглянуте в двох аспектах: у вузькому сенсі – як фізичне захоплення особи та її транспортування до компетентного органу або посадової особи для подальшого прийняття рішення (так зване «фактичне затримання»), і в широкому сенсі – як діяльність (сукупність дій) відповідних державних органів і посадових осіб, що триває від моменту фізичного захоплення особи до її звільнення або обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [10, с. 527].

Вважаємо, що більш коректним є розуміння затримання уповноваженою службовою особою в широкому сенсі, оскільки це краще відображає його сутність та правову природу як виду затримання особи без ухвали слідчого судді чи суду. Такий підхід сприяє правильному розумінню правової природи та сутності цього заходу, його адекватному та однозначному нормативному регулюванню, що, в свою чергу, забезпечує правильне та ефективне застосування в практиці.

Кримінальний процесуальний закон не містить прямої заборони на здійснення затримання уповноваженою службовою особою до внесення відомостей в ЄРДР. У зв'язку із цим, варто погодитись із думкою про те, що здійснення фактичного затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, та доставлення її до органу досудового розслідування без відповідної ухвали слідчого судді й до внесення відомостей до ЄРДР про відкриття кримінального провадження є цілком правомірним [11, с. 180]. Однак, піддаючи науковому аналізу положення чинного КПК України щодо кола службових осіб, уповноважених на затримання у кримінальному процесі, зокрема на підставі ст. 208 КПК України, М. Я. Никоненко дійшов висновку про те, що: «... законодавець під «уповноваженими службовими особами» мав на увазі осіб, уповноважених законом на фактичне затримання і які ніяк не пов'язані із органом досудового розслідування і відповідно ні слідчий, ні прокурор в своєму статусі не можуть виступати уповноваженими службовими особами, які законом наділені правом здійснювати затримання» [12, с. 87–88].

Узагальнення розглянутих вище особливостей затримання уповноваженою службовою особою дає можливість виділити його спеціальну мету, яка включає в себе наступні елементи: негайне запобігання вчиненню злочину або припинення вже вчинюваного злочину; унеможливлення втечі особи, яку застали під час вчинення (замаху на вчинення) злочину або безпосередньо після цього; доставлення особи, підозрюваної у вчиненні злочину, до найближчого органу, в компетенцію якого входить перевірка вказаної підозри шляхом проведення досудового

розслідування. Формулювання мети затримання уповноваженою службовою особою дає можливість відмежувати його від інших кримінальних процесуальних інститутів, зокрема запобіжних заходів. Якщо розглядати затримання у якості тимчасового запобіжного заходу, як того вимагає ч. 2 ст. 176 КПК України, то цілком логічно припустити, що мета його застосування має бути ідентична меті запобіжних заходів, а прикметник «тимчасовий» в даному контексті означатиме коротку тривалість, обмежену строком, необхідним для ухвалення судового рішення щодо «постійного» запобіжного заходу. Однак, стосовно до затримання уповноваженою службовою особою вказана закономірність не проявляється [13, с. 107-108].

Мета процесуального примусу – захист правопорядку у сфері кримінального судочинства, запобігання й усунення порушень законності, виконання завдань кримінального провадження, усунення перешкод на шляху до правильного її вирішення, охорона законних інтересів громадян – потерпілих від кримінального правопорушення, і в кінцевому рахунку – сприяння боротьбі зі злочинністю. Метою застосування запобіжних заходів, як це випливає із змісту ч. 1 ст. 177 КПК України, є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків а також запобігання спробам його неналежної процесуальної поведінки, типові форми якої наведені у вказаній процесуальній нормі. При зовнішній схожості із запобіжними заходами, особливо із триманням під вартою, обмеження прав і свобод особи, підозрюваної у вчиненні злочину, притаманне затриманню уповноваженою службовою особою, має зовсім інше цільове призначення, аніж те, про яке йдеться у згаданій ч. 1 ст. 177 КПК України [2].

Основна мета такого затримання – захопити особу в момент вчинення злочину або безпосередньо після цього, позбавити її можливості втекти та передати органам досудового розслідування, в компетенцію яких входить здійснення кримінального провадження за даним фактом. Говорити ж про те, що затримання уповноваженою службовою особою спрямоване на забезпечення належної процесуальної поведінки підозрюваного було б не зовсім вірно, оскільки на момент прийняття рішення про його застосування об'єктивно неможливо визначити та оцінити ризики, які даватимуть підстави вважати, що така поведінка матиме дійсно неналежний характер [14, с. 137-138]. Іншими словами, в момент затримання уповноважена службова особа не може і не повинна прогнозувати те, якою буде подальша процесуальна поведінка затриманої особи: належною чи неналежною. Вирішення вказаного питання відбувається вже після затримання в рамках подальшого досудового розслідування. При цьому абсолютно не обов'язково, щоб вказане затримання автоматично обумовлювало ініціювання питання про застосування запобіжного заходу, оскільки: по-перше, в процесі розслідування первинна підозра може не отримати свого підтвердження, а по-друге, далеко не завжди можуть існувати підстави для такого рішення через відсутність ризиків неналежної поведінки підозрюваного [15, с. 94-95].

Зважаючи на сказане вище, тимчасовим запобіжним заходом може вважатися лише затримання на підставі ухвали слідчого судді, оскільки механізм його застосування якраз і передбачає оцінку ризиків неналежної процесуальної поведінки підозрюваного до початку розгляду клопотання про застосування «постійного» запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Що ж стосується затримання уповноваженою службовою особою, то, на наше переконання, цей процесуальний інститут представляє собою самостійний різновид ЗЗКП, цільове призначення якого не дозволяє охарактеризувати його як тимчасовий запобіжний захід.

Таким чином, узагальнення розглянутих вище сутнісних характеристик затримання уповноваженою служ-

бовою особою дає можливість сформулювати висновок щодо сутності цього кримінального процесуального інституту у вигляді наступної дефініції: затримання уповноваженою службовою особою – це захід забезпечення кримінального провадження, що здійснюється без ухвали слідчого судді працівником правоохоронного органу, наділеного спеціальними законодавчими повноваженнями, стосовно особи, обґрунтовано підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення на основі очевидних фактів та обставин, які безпосередньо сприймалися працівником правоохоронного органу під час вчинення (або замаху на вчинення) правопорушення або безпосередньо після цього. Це затримання виражається у проведенні процесуальної дії, пов'язаної з обмеженням свободи та особистої недоторканності особи з метою запобігання або припинення її протиправних дій, унеможливлення втечі та доставлення її до найближчого органу, в компетенцію якого входить перевірка зазначеної підозри шляхом проведення досудового розслідування.

Висновки. Кримінальна процесуальна діяльність має на меті швидке, повне та неупереджене розслідування, щоб кожен, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності відповідно до своєї вини. Така діяльність тісно пов'язана із застосуванням примусових заходів, які обмежують права та свободи особи. Затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, уповноваженою службовою особою є одним із заходів, що, з одного боку, обмежує конституційне право на свободу та особисту недоторканність, а з іншого – є ефективним засобом для забезпечення виконання завдань досудового розслідування та кримінального провадження в цілому. Затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення є найбільш дієвим та ефективним заходом забезпечення кримінального провадження, оскільки сприяє здійсненню належного досудового розслідування.

Тимчасовим запобіжним заходом вважається лише затримання на підставі ухвали слідчого судді, оскільки

механізм його застосування передбачає оцінку ризиків неналежної процесуальної поведінки підозрюваного до початку розгляду клопотання про застосування «постійного» запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Затримання, здійснене уповноваженою службовою особою характеризується такими взаємодоповнюючими кримінальними процесуальними ознаками: є різновидом затримання без ухвали слідчого судді або суду; є самостійним заходом, що забезпечує кримінальне провадження.

Затримання уповноваженою службовою особою – це ЗЗКП, який здійснюється без ухвали слідчого судді працівником правоохоронного органу, наділений спеціальними законодавчими повноваженнями, стосується особи, обґрунтовано підозрюваної у вчиненні злочину на основі очевидних фактів та обставин, які були особисто сприйняті працівником правоохоронного органу в момент вчинення (або замаху на вчинення) кримінального правопорушення або безпосередньо після цього. Це затримання виражається у проведенні процесуальної дії, пов'язаної з обмеженням свободи та особистої недоторканності такої особи з метою запобігання або припинення її протиправних дій, унеможливлення втечі та доставлення її до найближчого органу, який уповноважений перевірити вказану підозру шляхом проведення досудового розслідування.

Мета затримання уповноваженою службовою особою включає наступні елементи: негайне запобігання вчиненню кримінального правопорушення або припинення вже вчиненого кримінального правопорушення; унеможливлення втечі особи, яку застали під час вчинення (або замаху на вчинення) кримінального правопорушення або безпосередньо після цього; доставлення особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, до найближчого органу, в компетенцію якого входить перевірка вказаної підозри шляхом проведення досудового розслідування. Чітке формулювання мети затримання уповноваженою службовою особою дозволяє відмежувати його від інших кримінальних процесуальних інститутів, зокрема запобіжних заходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Lazareva Dariia, Reztsova Nataliia. Process of detention in ukrainian criminal procedure. *Scientific bulletin of Dnipropetrovsk State University*. 2020. № 1 (109). С. 216–221.
4. Резцова Н. С. Затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, як спосіб правомірного обмеження права на свободу та особисту недоторканність. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2 (123). С. 352–357.
5. Лазарева Д. В. Затримання уповноваженою службовою особою у кримінальному процесі України : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.
6. Мирошниченко Ю. М. Заходи кримінально-процесуального примусу: сутнісна характеристика, умови та підстави застосування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. Вип. 4. Т. 2. С. 148–150.
7. Чернова А. К. Кримінально-процесуальні проблеми затримання підозрюваного. *Вісник Запорізького юридичного інституту*. 2003. № 2. С. 101–109.
8. Лобойко Л. М. Кримінальний процес: підручник. К.: Істина, 2014. 432 с.
9. Дояр Є. В. Затримання особи у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2018. 238 с.
10. Солдатський В. В. «Фактичне затримання» як засіб обчислення моменту затримання у кримінальному процесі. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 64. С. 524–531.
11. Макаренко Є. І. Правомірність затримання підозрюваного до відкриття кримінального провадження. *Право і суспільство*. 2013. №4. С. 174–181
12. Никоненко М. Я. Уповноважена службова особа, яка вправі здійснити затримання у кримінальному процесі. *Юридична наука*. 2014. № 9. С. 83–90.
13. Затримання у кримінальному провадженні: навчальний посібник/ кол. авторів: А. В. Захарко, В. В. Рогальська, О. А. Солдатенко, Д. В. Лазарева, Н. С. Резцова та ін. Дніпро, 2020. 131 с.
14. Шульга О. В. Затримання уповноваженою службовою особою у кримінальному провадженні: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 256 с.
15. Білоусов О. І., Смоков С. М. Затримання підозрюваного у кримінальному процесі України : монографія. Одеса, 2009. 112 с.